Ålands landskapsregering

Dokumentnamn	Brevnr
SKRIVELSE	190 S3
Ärendenr	Datum
ÅLR 2021/9876	18.11.2021

Hänvisning
Ert promemoriautkast 5.11.2021

Kontaktperson
Knut Lönnroth, +358 (0)18 25000 (växel)
knut.lonnroth@regeringen.ax

Social- och hälsovårdsministeriet
PB 33
FIN-00023 STATSRÅDET

kirjaamo@stm.fi

Ärende

Skrivelse om social- och hälsovårdsministeriets promemoriautkast gällande hälsosäkerhetsåtgärder i trafiken mellan Åland och Sverige

Tjänstemän från landskapsregeringen blev 16.10.2021 inbjudna till ett muntligt hörande angående social- och hälsovårdsministeriets promemoriautkast gällande hälsosäkerhetsåtgärder i trafiken mellan Åland och Sverige.

Enligt 33 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas innan statsrådet utfärdar föreskrifter som uteslutande gäller landskapet eller som annars har särskild betydelse för landskapet. Beaktande det skriftliga materialet och betydelsen av att ministeriet inför ett möte i frågan förstår landskapsregeringens inställning har landskapsregeringen valt att skriftligen ge sina synpunkter i frågan i stället för att delta i ett möte. Landskapsregeringen har dock beredskap att delta i ett möte i ärendet framöver och föreslår att både justitieministeriet och justitiekanslersämbetet får möjlighet att delta vid ett sådant.

Promemoriautkastet innehåller sådana felaktigheter att den måste omarbetas i grunden. Konklusionen att ålänningarna inte har någon särskild ställning när det gäller rätten att utöva näring eller kultur strider direkt mot självstyrelselagen för Åland och hela syftet med självstyret som är att bevara ålänningars svenska språk, kultur och lokala traditioner. Utöver att självstyrelselagen för Åland inte beaktats i promemorian så har även Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921 utelämnats där följande framkommer: *”1. Finland, som är beslutet att säkerställa och garantera Ålandsöarnas befolkning bevarandet av dess svenska språk, kultur och lokala traditioner, förbinder sig att utan dröjsmål införa följande garantier i självstyrelselagen för Ålandsöarna av den 7 maj 1920: […]”*. Därutöver anser landskapsregeringen att ärendet inte hanterats tidsmässigt på ett korrekt sätt från social- och hälsovårdsministeriet. Detta skulle vara en snabbutredning där landskapsregeringen nu först efter en månad kontaktas.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår i promemoriautkastet att de epidemiologiska kriterier som används i statsrådets förordning, vilken kan utfärdas med stöd av 16 c § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016, nedan smittskyddslagen), bör framöver tolkas så att Sveriges gränskommuner till Åland befrias från intygs- och testskyldigheterna på samma grunder som gränskommunerna i norr. Samtidigt slår social- och hälsovårdsministeriet fast att bemyndigandet om att utfärda förordning endast är bundet till covid-19-incidensen och utbredningen av en virusvariant, vilket innebär att inga andra befrielsegrunder kan beaktas i förordningen. Man förtydligar detta ytterligare genom att ange följande kriterier för att länder och områden ska kunna inkluderas i förordningen: incidensen av covid-19-fall i förhållande till folkmängden under uppföljningsperioden är mindre än 25 per 100 000 invånare, andelen positiva covid-19-testresultat är inte större än andelen positiva test som rapporterats i olika områden i Finland och utbredningen av en virusvariant medför inte någon särskild risk för spridning av covid-19-epidemin till Finland. Social- och hälsovårdsministeriet anser att det inte finns laglig grund för att i nuläget befria vare sig Sveriges gränskommuner till Åland eller gränskommunerna i Sverige och Norge vid gränsen i norr från intygs- och testskyldigheterna på basis av gränskommunstatus.

Trots detta redovisar social- och hälsovårdsministeriet i promemoriautkastet att undantag tidigare gjorts för gränskommunerna i Sverige och Norge vid gränsen i norr just baserat på gränskommunstatus. Även landskapsregeringen konstaterade i utlåtande (14.10.2021, ÅLR 2021/8893) att gränskommunerna i Norge undantogs i statsrådets förordning 15.10.2021 trots att incidensen var högre än 25/100 000 under 14 dagar. I brev (2.9.2021, ÅLR 2021/7486) angående statsrådets förordning om undantag från skyldigheten att visa upp covid-19-intyg och delta i covid-19-test (FFS 804/2021, utfärdad 31.8.2021) konstaterade landskapsregeringen att statsrådet i den förordningen hade undantagit alla fyra svenska gränskommuner längs landgränsen mellan Sverige och Finland trots att endast en av dem då hade en incidens under det gränsvärde som då användes (10 fall per 100 000 invånare de senaste 14 dagarna). Det är därmed uppenbart att det funnits andra faktorer som har vägts in då gränskommunerna i Sverige och Norge vid gränsen i norr befriats från intygs- och testskyldigheterna. **Landskapsregeringen konstaterar att statsrådets förordningar från 31.8.2021 samt 15.10.2021 strider mot bemyndigandet om att utfärda förordning med stöd av 16 c § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar.**

Social- och hälsovårdsutskottet föreslog i sitt betänkande 13.10.2021 att den grundläggande bestämmelsen om bemyndigande att utfärda förordning i 16 § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016) preciseras genom att det till bestämmelsen fogas ett omnämnande av incidensen av covid-19 i det land eller den region som avses i bestämmelsen i förhållande till incidensen av covid-19 i Finland eller utbredningen av en virusvariant (ShUB 25/2021 rd). Om gränsen för incidensen fastställs så att den är lägre än Finlands incidenstal får diskrepansen inte vara betydande. I social-

och hälsovårdsministeriets promemoriautkast föreslås att incidensgränsvärdet fortsatt ska vara 25/100 000 de senaste 14 dagarna. Finland har nu en 14-dagarsincidens på ca 200/ 100 000. Gränsvärdet föreslås således vara ca en åttondel av incidensen i Finland, vilket är en betydande diskrepans. **Landskapsregeringen konstaterar att social- och hälsovårdsministeriets promemoriautkast inte är förenligt med social- och hälsovårdsutskottets betänkande.**

Enligt ECDC var 14-dagars incidensen under vecka 44-45 år 2021 betydligt lägre i Sverige (80/100 000) än i Finland (200/100 000).[1] Antalet dödsfall i covid-19 var under samma period 2 per 1 000 000 i Sverige och 13 per 1 000 000 i Finland. Andel positiva test var liknande i Sverige och Finland. Skillnaden i incidens kan inte förklaras av skillnad i antal test tagna. **Landskapsregeringen konstaterar att de föreslagna kriterierna för undantag strider mot EU:s gemensamma principer, enligt vilka personer som reser från Sverige ska undantas från skyldigheten att visa upp covid-19-intyg och delta i covid-19-test vid inresa till Finland.**

Landskapsregeringen har tidigare redovisat erfarenheterna från testning av inresande till Åland utförda sedan 12.7.2021 (se tidigare utlåtande) samt bedömningen att denna testning inte haft några identifierbara positiva effekter. Denna bedömning står fast efter uppföljning av samtliga test tagna till och med 17.10.2021.

I övrigt hänvisas till landskapsregeringens tidigare utlåtanden i ärendet 2.9.2021 (ÅLR 2021/7486) och 14.10.2021 (ÅLR 2021/8893) samt GrUU 35/2021 rd och ShUB 25/2021 rd.

Sammanfattningsvis konstaterar landskapsregeringen att det inte finns något stöd i smittskyddslagen för att undanta vissa gränskommuner från intygs- och testskyldigheterna på basis av gränskommunstatus. Landskapsregeringen konstaterar vidare att ett gränsvärde på 25 / 100 000 strider mot social- och hälsovårdsutskottets betänkande. Landskapsregeringen anser att den enda åtgärden som är förenlig med smittskyddslagen är att helt undanta Sverige från skyldigheten att visa upp covid-19-intyg och delta i covid-19-test vid inresa till Finland. Landskapsregeringen har 16.11.2021 kontaktat justitiekanslern i ärendet.

Vicelantråd Harry Jansson

Minister Annette Holmberg-Jansson

[1] https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html#eu-eea-daily-tab

Ålands landskapsregering

FÖR KÄNNEDOM

Ålands lagting, självstyrelsepolitiska nämnden, susanne.eriksson@lagtinget.ax
Statsrådets kansli, registratorskontoret@vnk.fi
Thomas Blomqvist, nordisk samarbetsminister, thomas.blomqvist@gov.fi
Anna Hallberg, nordisk samarbetsminister, anna.hallberg@gov.se
Heidi Kaila, Statsrådets kansli, heidi.kaila@gov.fi
Anne Kumpula, Social- och hälsovårdsministeriet, anne.kumpula@gov.fi
Viveca Arrhenius, Social- och hälsovårdsministeriet, viveca.arrhenius@gov.fi
Justitiekanslersämbetet, registratur@okv.fi
Mikaela Nylander, justitieministeriet, mikaela.nylander@gov.fi
Mats Löfström, riksdagsledamot, mats.lofstrom@riksdagen.fi
Claes Hammar, generalkonsul på Åland, claes.hammar@gov.se
Janina Groop-Bondestam, Justitieministeriet, janina.groop-bondestam@gov.fi
Noora Löfström, Statsrådets kansli, noora.lofstrom@gov.fi